

Vydává Ministerstvo financí České republiky ve spolupráci s Českou národní bankou ve vydavatelství *Economia, a. s.*, Praha

© Ministerstvo financí ČR

Adresa redakce: Vinohradská 49
120 74 Praha 2

Telefon: 253 018 nebo 2110, linka 361

Fax: 253 728

Vedoucí redaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

Publishers: Ministry of Finance of the Czech Republik in Cooperation with Czech National Bank in Publishing House *Economia, Prague*

© Ministry of Finance of the Czech Republik

Editor's Office: Vinohradská 49

120 74 Prague 2

Czech Republic

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Ivan KOČÁRNÍK: Státní závěrečný účet za rok 1992	277
Tomáš JEŽEK: Fond národního majetku	283
Věra KAMENÍČKOVÁ—Milena HORČICOVÁ—Drahomíra VAŠKOVÁ: Reforma rozpočtu v ČSFR	287
Aleš BULÍŘ: Reálný hospodářský cyklus, trh práce a monetární politika	301

Diskuze

Edvard OUTRATA: Jakou státní statistiku potřebujeme?	308
--	-----

Informace

Stanislava HRONOVÁ: O statistice na VŠE	311
---	-----

Přehled-Survey

Zpráva o plnění státního rozpočtu za první čtvrtletí 1993	313
Information for Foreign Readers (anglicky)	321
Report on Budget in the First Quarter of 1993 (anglicky)	322
Tabulky (anglicky):	
Main Czechoslovak Economic Indicators 1989—1992	327
CSFR: Balance of Payments Summary 1989—1992	327
CSFR: Monetary Survey 1990—1992	328

Uprostřed čísla:

R. A. MUSGRAVE—P. B. MUSGRAVEOVÁ: **Veřejné finance v teorii a praxi** (11. část): ss. 321—332

Všechny bibliografické údaje včetně údajů o autorských právech jsou uvedeny u prvního pokračování v č. 9/92 tohoto časopisu.

Publikováno po dohodě s vydavatelstvím McGraw-Hill, Inc.

CONTENTS

Ivan KOČÁRNÍK: State Final Account for 1992	277
Tomáš JEŽEK: National Property Fund	283
Věra KAMENÍČKOVÁ—Milena HORČICOVÁ—Drahomíra VAŠKOVÁ: The Czechoslovak Budget Reform	287
Aleš BULÍŘ: Real Business Cycle, Labor Market and Monetary Policy	301

Discussion

Edvard OUTRATA: What Kind of Statistics is Needed?	308
--	-----

Information

Stanislava HRONOVÁ: About Statistics on the Prague School of Economics	311
--	-----

Survey

Report on Budget in the First Quarter of 1993 (in Czech)	313
Information for Foreign Readers (in English)	321
Report on Budget in the First Quarter of 1993 (in English)	322
Tables (in English):	
Main Czechoslovak Economic Indicators 1989—92	327
CSFR: Balance of Payments Summary 1989—1992	327
CSFR: Monetary Survey 1990—1992	328

In the middle of this issue:

R. A. MUSGRAVE—P. B. MUSGRAVE: **Public Finance in Theory and Practice** (Part XI): pp. 321—332

You can find all bibliographical data including particulars on copyright in part I of this series in No 9/92 of this journal.

Published by arrangement with McGraw-Hill, Inc.

Redakční rada: dr. Ivan Angelis, doc. ing. Aleš Bulíř, MSc., CSc., ing. Petr Dvořák, ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., doc. ing. Kamil Janáček, CSc., ing. Miroslav Kerouš, ing. Ivan Kočárník, CSc., ing. Václav Kupka, CSc., ing. Tomáš Ježek, CSc., ing. Jiří Pospíšil, CSc., Vladimír Rudlovec, CSc., ing. Pavel Štěpánek, CSc., prof. Jan Švejnar, ing. Jan Vít, prof. ing. Karol Vlachynský, CSc.

Reforma rozpočtu v ČSFR

Věra KAMENÍČKOVÁ—Milena HORČICOVÁ—Drahomíra VAŠKOVÁ*

Úvod

Československo do roku 1989 lze s určitou nadsázkou považovat za jeden velký veřejný sektor. Za veřejný sektor se všemi negativními jevy, které poznamenávají veřejný sektor kterékoli ekonomiky. V případě Československa však byly tyto negativní jevy znásobeny velikostí a všeobsažností veřejného sektoru.

Poválečné znárodnění a vývoj v padesátých letech vedly k tomu, že stát vlastnil až na malé výjimky prakticky všechno. Na rozdíl od Polska, Maďarska a bývalé NDR byly zlikvidovány téměř všechny drobné podniky, a to i v zemědělství a řemeslné výrobě. Vše bylo, alespoň v počátečním období, přizpůsobeno centrální autoritě, která pro zachování a posílení svého postavení znemožnila téměř všechny projevy samostatného rozhodování ekonomických subjektů. V této situaci je zřejmé, že v postavení a funkcích rozpočtu došlo k závažným změnám.

Rozpočet do roku 1989 fungoval jako nástroj mohutného přerozdělování prostředků, většinou od efektivních podniků k méně efektivním, od úspěšných k méně úspěšným. Koncentrace prostředků do rukou centra umožnila provedení rozsáhlých strukturálních změn v ekonomice v relativně krátkém časovém úseku. Přispěla rovněž k soustředění ekonomických činností do velkých celků a v důsledku toho k nadměrnému podílu velkých podniků. Orientace těchto změn odpovídala novému postavení Československa v rámci zemí bývalé RVHP — jeho přeměně na „kovárnu a strojírnou“ těchto zemí.

Rozsáhlé přerozdělování ovlivnilo další ekonomické proporce. Zavedení „bezplatného“ zdravotnictví, školství, uplatnění relativně bohatého sociálního programu včetně levného bydlení a dalších „vymožeností“ socialismu bylo dosaženo i v důsledku relativně nízké úrovně mezd v Československu. Ta sice vytváří komparativní výhody při vývozu čs. zboží, ale na druhé straně je brzdícím elementem při omezování „bezplatné“ poskytovaných služeb a statků, při zužování veřejného sektoru v Československu.

Cesty postupného omezování veřejného sektoru se odvíjely a odvíjejí přes odstátnění státních podniků, snižování dotací z rozpočtu podnikovému sektoru až po omezování veřejné spotřeby.

* Ing. Věra Kameníčková, CSc., Ing. Milena Horčicová, CSc., Ing. Drahomíra Vašková, CSc., pracovnice odboru finanční politiky Ministerstva financí ČR

Redakce rukopis obdržela 31. 3. 1993. Jde o další článek z volného seriálu příspěvků o ekonomickém a sociálním rozvoji Československa v l. 1990—92 avizovaného a započatého v č. 4/93 tohoto časopisu. Článek je zkrácenou a upravenou verzí příspěvku autorek předneseného na mezinárodní konferenci „Public Finance Reform“, kterou uspořádal Institute for EastWest Studies ve dnech 19.—21. 2. 93 v Řeži u Prahy.

Ani jeden z výše uvedených směrů samozřejmě není jednoduchý, protože nárazí na bariéru adaptability jak podniků, tak i obyvatelstva. Jednoznačně se ukázalo, že změna pravidel hry je relativně jednoduchá. Ve srovnání s tím však změna chování ekonomických subjektů je časově mnohem náročnější a jeho predikce je obtížná. Tato skutečnost v nemalé míře ovlivnila i operativnost fiskální politiky a nejen jí.

Změny v roce 1989 s sebou nevyhnutelně přinesly, vedle nutnosti postupného omezování veřejného sektoru, také nový přístup k rozpočtu samotnému.

Transformace rozpočtu se přitom netýkala jen zásadní změny jeho postavení ve smyslu přechodu od nástroje, který pasivně financoval ekonomické procesy, k nástroji, který by tyto procesy ovlivňoval aktivně. Nešlo tedy pouze o změny orientované na přibližování se funkcím rozpočtu obvyklým ve vyspělých ekonomikách.

Neoddělitelnou součástí bylo totiž i restriktivní zaměření rozpočtu, které souviselo nejprve s přípravou podmínek pro ekonomickou reformu započatou v lednu 1991 a poté s její průchodností v navazujících obdobích.

O tom, zda rozpočet má být právě v období transformace restriktivní, či ne, se vedly četné diskuze. V podmínkách uvolnění cenové tvorby, zavedení vnitřní konvertibility čs. koruny a liberalizace zahraničněobchodních operací však byla přísná fiskální politika doprovázená restriktivní měnovou politikou jedinou cestou, která realizaci hlavních reformních kroků umožnila. I přes určité negativní dopady restrikce na ekonomický růst to byl jediný schůdný způsob, jak zabránit tomu, aby reformní kroky nevyvolaly inflační spirálu, která by uskutečnění reformy značně ztížila.

Výsledky ekonomické reformy v Československu měřené souhrnnými makroekonomickými agregáty za období 1990–1992 jednoznačně ukázaly oprávněnost této cesty. A to i v tom případě, že se jedná o hodnocení základních makroagregátů – růstu, inflace, nezaměstnanosti a zahraničního dluhu – u země, která nemá historické zkušenosti s inflací a nezaměstnaností a která vykazovala s nepodstatnými výjimkami kladná tempa ekonomického růstu. Československo tedy bylo zemí, kde se jen obtížně nacházely a stále ještě (v nástupnických státech) nacházejí priority v rámci hospodářské politiky.

Neoddiskutovatelnou skutečností při hodnocení reformního procesu je však to, že Československo v roce 1992 dosáhlo nejnižší míry inflace a nezaměstnanosti z reformujících se postsocialistických zemí. Hodnoty těchto ukazatelů jsou srovnatelné i s mnoha vyspělými ekonomikami. Navíc čs. ekonomika v tomto období vykazuje řadu znaků toho, že již bylo překonáno dno ekonomického propadu. A ani výše zahraničního dluhu nevytváří závažnou bariéru dalšího rozvoje.

Samotné hodnocení míry restriktivnosti rozpočtové politiky však není jednoznačné. Pokud bychom hodnotili rozpočtovou restrikci pouze dosaženým přebytkem rozpočtu, pak by rozpočet byl restriktivní jen v roce 1990 – viz *tabulka č. 1*.

Pokud bychom použili snižování daňové kóty, zjišťujeme, že její pokles nebyl

TABULKA č. 1 Podíl rozpočtových výdajů na hrubém domácím produktu

v mld. Kčs

	1989	1990	1991	1992*
(I) rozpočtové výdaje	413,1	453,4	510,7	557,0
(II) HDP	758,7	811,3	1 003,5	1 020,3
(I) jako % z (II)	54,4	53,9	50,9	54,6

* odhad

pramen: Federální ministerstvo financí; Ministerstvo financí ČR; Český statistický úřad; vlastní výpočty

až tak výrazný. Máme ovšem za to, že v transformující se ekonomice jsou tyto — do značné míry syntetické ukazatele — nedostatečné.

Vývoj je jednoznačný, podiváme-li se na dotace podnikovému sektoru. I když i zde dochází k protisměrným pohybům. Proti omezení paternalistického postoje státu ke státním podnikům stojí v počáteční fázi transformace ekonomiky nutná účast státu např. na konverzi zbrojního průmyslu, který měl ve struktuře čs. ekonomiky relativně velkou váhu. Nelze ani nezpomenout na katastrofální stav životního prostředí, přinejmenším v některých oblastech Československa, kde (ny- ní již u nástupnických států — ČR a SR) je a bude účast státu, resp. rozpočtu nezbytná.

Přechod od stavu, kdy stát odpovídal za „blaho“ svých občanů, ke stavu, kdy by se každý měl spoléhat v prvé řadě na své vlastní síly, nemůže být jiný než postupný. A tato skutečnost se promítala i do rozpočtu v podobě vývoje transferů obyvatelstvu. Na jedné straně se v této položce objevují úplně nové výdaje, např. příspěvky v nezaměstnanosti, které jsou dále podporovány výdaji státu na tvorbu nových pracovních příležitostí, narůstá objem dávek sociální potřebnosti ap. Na druhé straně intenzivně vystupuje potřeba dát do souladu s ekonomickými možnostmi „nadměrně štědrý“ sociální systém.

Pokles ekonomického výkonu — ovlivněný stejnou měrou nevyhovující strukturou ekonomických činností v období před rokem 1990, jako samotnou ekonomickou reformou — vyvolal silné tlaky na zásahy státu, které by tento pokles alespoň zčásti kompenzovaly. Nedostatek zkušeností a teoretických poznatků s přeměnou tzv. centrálně plánované ekonomiky v tržní systém se zde objevuje v plné nahotě. Otázky, jak rychle lze opouštět státní paternalismus, poznamenaly celé období transformace čs. ekonomiky, ovlivnily transformaci rozpočtu a jsou aktuální i v současné době.

Transformace rozpočtu v Československu byla již od samého začátku poznamenána neutuchajícími diskuzemi o státoprávním uspořádání, resp. hledáním vyhovujících vztahů mezi federací a oběma republikami. Nesčetné stránky byly popsány hledáním odpovědi na otázky, kdo na koho doplácí, v jaké výši a jakým způsobem k převodu peněz mezi oběma republikami dochází.

V období 1990—1992 se postupně oslabovala federace, zejména pod tlakem slovenských politiků, což samozřejmě ovlivnilo i rozpočtové hospodaření Československa jako celku. Intenzivní volání po stále větší a větší samostatnosti Slovenské republiky, které se odráželo v omezování pravomoci federálních orgánů, vedlo — zejména po volbách v létě 1992 — ke stále zřetelnějšímu faktickému rozpadu federace. Průběh rozdělení federace je ještě v živé paměti a asi není třeba se zde o něm zmiňovat. Na to, jaké důsledky bude mít tento hluboký zásah do ekonomických a společenských procesů v obou republikách, si budeme muset ještě počkat.

Jsme si vědomy toho, že srovnatelnost některých údajů i za krátké období tří let je obtížná. Nejen ekonomika, ale i rozpočet sám prošel celou řadou závažných změn, které poznamenaly kvalitu dostupných statistických ukazatelů. Navíc i samotná statistika se reformuje, se všemi negativními průvodními dopady na vypovídací schopnost statistických ukazatelů, které poskytuje.

Změny veřejného rozpočtu v letech 1989—1992

Rok 1990

Rozpočet na rok 1990 připravovala v zásadě ještě stará vláda; směřoval k otevřenému schodku ve výši 5 mld. Kčs. Způsob naplánování příjmů a výdajů roz-

počtu však naznačoval, že by schodek mohl být až dvojnásobný. Proto se na počátku roku 1990 přistoupilo na rozpočtové provizorium. V průběhu roku byl sestaven rozpočet nový, který již vykazoval známky restriktivního zaměření; jeho součástí byl plánovaný přebytek.

Rok 1990 představoval první fázi ekonomické reformy — přípravu na hlavní reformní kroky. Záměry v rámci rozpočtové politiky, ale i v dalších oblastech ekonomické politiky směřovaly k zajištění co možná největší stability ekonomického prostředí.

V průběhu roku 1990 byly odstraněny některé z deformací rozpočtového hospodaření. V červenci byla zrušena záporná daň z obrátu u potravin. Negativní dopad této operace (nárůst cen především základních potravin) pro obyvatelstvo byl kompenzován státním vyrovnávacím příspěvkem. Vliv tohoto opatření na rozpočet a obyvatelstvo byl tudíž v zásadě neutrální. Nelze v této souvislosti pomínout, že v polovině roku 1990 se v Československu uskutečnily volby, které ovlivňují dění v každé zemi.

V tomto roce se provedly poslední ještě centrální úpravy cen, které usilovaly o určité zrealnění cenových struktur před připravovanou liberalizací cen. I tento vývoj se odrazil v rozpočtu, stejně jako narůstající obtíže ve vzájemném obchodu s tehdejšími SSSR a ostatními postsocialistickými ekonomikami.

V roce 1990 se uskutečnili tři devalvace čs. koruny. Usilovaly o korekci nereálného devizového kurzu. Poslední devalvace z prosince 1990 byla součástí přípravy na zavedení vnitřní konvertibility čs. koruny. Devalvace Kčs výrazně ovlivnila velikost státních aktiv a pasiv.

Přebytek rozpočtu za rok 1990 byl vyšší než plánovaný v důsledku příznivého vývoje hlavních druhů příjmů s výjimkou daně z obrátu. Činil 7,2 mld. Kčs, což je 1,6 % rozpočtových příjmů, resp. 0,9 % HDP.

Rozpočet na rok 1991, tedy v prvním roce realizace hlavních reformních kroků, byl opět sestaven jako restriktivní a protiinflační.

Nejdůležitějšími opatřeními fiskální politiky bylo sjednocení sazeb daně z obrátu (původních více než 1 500 sazeb se zredukovalo na čtyři — 0, 12, 22, 32), o 10 procentních bodů se snížilo daňové zatížení podniků (sazba daně ze zisku klesla ze 65 % na 55 %), na ochranu domácího trhu a platební bilance po devalvaci se zavedla dovozní přírážka.

Rok 1991

Liberalizace cen se projevila zvýšením cenové hladiny v lednu 1991 o 25 %. Cenový impulz se však rychle vyčerpал a v průběhu roku se ceny v zásadě stabilizovaly. Především lednový nárůst cen vedl k tomu, že rozpočet za první čtvrtletí dosáhl značného přebytku, zejména vyššími odvody podniků. Rozpočtové výdaje reagovaly na růst cen až s určitým zpožděním, ale o to razantněji.

Reformní kroky vedly ve svých počátcích k útlumu ekonomického výkonu. Svou úlohu zde sehrály, spolu s dalšími faktory, zejména pomalu probíhající adaptace ekonomických subjektů na nové podmínky a rozpad tradičních zahraničních trhů. Dosažený přebytek rozpočtu byl pak zčásti použit na valorizaci některých rozpočtových výdajů (ve zdravotnictví, školství a v oblasti sociální péče), zčásti na oživení poptávky. Sazby daně z obrátu se snížily zhruba o deset procentních bodů a vzhledem k příznivému vývoji platební bilance se snižovala i dovozní přírážka.

Jak již bylo řečeno, efekt růstu cen na rozpočtové příjmy se v průběhu roku snižoval. Opačnou tendenci však vykazovaly rozpočtové výdaje. Již v tomto roce se začala projevovat i slabost federace, resp. jejího jednotícího vlivu na rozpočtové

hospodaření země jako celku. V závěru roku nedokázaly republiky udržet vývoj svých výdajů v souladu se svými příjmy. V konečném efektu se tento vývoj odrazil ve výsledném schodku rozpočtu ve výši 17,5 mld. Kčs, což je 3,7 % rozpočtových příjmů, resp. 1,7 % HDP. Československo mělo v tomto období příležitost poučit se z polských zkušeností, kde k obdobnému vývoji došlo o rok dříve.

Výsledný schodek rozpočtu (stejně jako případný schodek v průběhu dalších let) již nemohl být financován přímým úvěrem centrální banky, tak jak tomu bylo v letech předchozích. Na jeho financování se připravovala emise státních dluhopisů.

V roce 1990 bylo Československo znovu přijato do MMF a Světové banky a obdrželo první tranše půjček. Sestavení rozpočtu na rok 1991 bylo provedeno ve spolupráci s experty těchto mezinárodních finančních institucí. Poskytnutí těchto půjček je, stejně jako v případě ostatních zemí, podmíněno dodržením stanovených výkonnostních kritérií. Při pravidelných kontrolách ze strany MMF a SB nebyly shledány závažné odchylky od dohodnutého programu a na stanovených kritériích nebylo nutné nic měnit. Přijetí půjček nejen od SB, nýbrž i od zemí ES a G 24 vedlo ke změně majetkové pozice státu.

Pokud jde o státní aktiva a pasiva, jejich stav v tomto roce ovlivnil přepoččet rublových vládních pohledávek vůči bývalému SSSR na dolarové a úhrada kurzových rozdílů s tím souvisejících.

Rok 1992

Do roku 1992 vstupoval rozpočet s nutností uhradit schodek za rok 1991. Rozpočet byl koncipován v zásadě jako vyrovnaný. Základní reformní kroky (s výjimkou kupónové privatizace) se realizovaly již v roce předchozím a jejich působení se plně projevovalo i v rozpočtové sféře. V tomto roce se dále postoupilo v liberalizaci cen, doladňovaly se vztahy státu k bankovní soustavě — např. se řešil problém likvidity Československé obchodní banky včetně důsledku přijatého řešení pro rozpočet.

Prakticky celý rok byl poznamenán tendencí k negativním odchylkám skutečných rozpočtových příjmů od veličin stanovených v rozpočtu. Na tomto vývoji se podílela řada faktorů: počínaje nadhodnocením předpokladů, na kterých byly propočteny uvažované rozpočtové příjmy, přes faktory, které negativně ovlivnily výnos daně z obratu (prohlubující se sklon k úsporám obyvatelstva a přesun jeho poptávky na zboží s nižší sazbou daně z obratu, nárůst daňových úniků a další). V neposlední řadě sem patří i platební neschopnost podniků, v jejímž důsledku došlo poprvé k tomu, že se objevil dluh podnikatelských subjektů vůči státnímu rozpočtu ve formě nesplněných daňových povinností.

Na ochranu rozpočtu před přílišným deficitem v důsledku nepříznivého vývoje rozpočtových příjmů přijala Česká republika řadu opatření. Šlo především o nižší než plánované čerpání některých rozpočtových výdajů. Díky tomu byl rozpočet České republiky v zásadě vyrovnaný, zatímco rozpočet Slovenské republiky vykázal značný schodek. Schodkem skončil i rozpočet federální.

Po rozdělení federace přešel jak český, tak slovenský rozpočet poměrnou část závazků federace — deficit federálního rozpočtu z r. 1992 a závazky vyplývající z přijatého řešení bilance Československé obchodní banky.

Vývoj příjmů státního rozpočtu Československa v letech 1989—1992

Rozpočtové příjmy do roku 1989 závisely v podstatné míře na odvodech podniků a na dani z obratu; daně od obyvatelstva představovaly jen menší část rozpoč-

tových příjmů. Tyto základní charakteristiky zůstaly v podstatě zachovány po celé analyzované období — a to i přesto, že již od roku 1990 se postupně snižovalo a sjednocovalo daňové zatížení podniků a mírně se zvyšovala váha nepřímého zdanění.

Výši výnosu daně z obrátu v roce 1989 ovlivnila existence záporné daně z obrátu (což byla skrytá dotace maloobchodních cen). Její výše v tomto roce činila 49,1 mld. Kčs. Záporná daň z obrátu u potravin byla zrušena v polovině roku 1990 — v tomto roce dosáhla 34,6 mld. Kčs.

Jak ukazují *tabulky č. 2a a 2b*, zdanění obyvatelstva měřené především důchodovou daní jednotlivců zůstalo v zásadě zachováno (podíl daní od obyvatelstva na celkových příjmech rozpočtu se nepatrně zvýšil ze 13,2 % na 14,8 % vlivem rozvoje soukromého sektoru). Změny v dalších daních byly zaměřeny především na sjednocení zdanění jednotlivých činností. Zásadní změny se uskutečnily až v rámci daňové reformy zavedené v lednu 1993.

TABULKA č. 2a Vývoj příjmů veřejných rozpočtů

v mld. Kčs

	1989	1990	1991	1992*
<i>celkové příjmy</i>	413,6	460,5	500,3	536,1
daňové příjmy	376,8	420,5	459,1	454,8
přímé daně	291,8	302,4	324,2	311,5
od jednotlivců	54,7	56,7	69,8	79,4
od společností	237,1	245,7	254,4	232,1
nepřímé daně	85,0	118,1	134,9	143,3
nedaňové příjmy	36,8	40,0	41,2	81,3

* odhad

pramen: Federální ministerstvo financí; Ministerstvo financí ČR

TABULKA č. 2b Vývoj příjmů veřejných rozpočtů

v % z celkových příjmů

	1989	1990	1991	1992*
<i>celkové příjmy</i>	100	100	100	100
daňové příjmy	91,1	91,3	91,8	84,8
přímé daně	70,5	65,7	64,8	58,1
od jednotlivců	13,2	12,3	13,9	14,8
od společností	57,3	53,4	50,9	43,3
nepřímé daně	20,6	25,7	26,9	26,7
nedaňové příjmy	8,9	8,7	8,2	15,2

* odhad

pramen: Federální ministerstvo financí; Ministerstvo financí ČR

Pokud jde o zdanění drobného a malého podnikání, přistoupilo se v tomto období na jejich zvýhodnění formou nižších daňových sazeb, daňového odkladu, daňových úlev a použitím poměrně vysokého paušálního odpočtu na pokrytí nákladů podnikání.

K radikální změně podílu nedaňových příjmů došlo zejména v důsledku dodatečných příjmů místních rozpočtů získaných z různých zdrojů. Jednalo se o neopakovatelná a jednorázová opatření, která souvisela s privatizací podniků míst-

ního hospodářství, s vypořádáním majetkové pozice obcí (restituce a další způsoby vyjasňování vlastnických vztahů zejména v zemědělství). Obecní úřady začaly plnit řadu nových funkcí, na které dostaly dodatečné prostředky v průběhu roku (např. zakládání živnostenských úřadů).

Pokles výnosu důchodové daně korporací v roce 1992 odrážel i pokles ekonomické aktivity v Československu jako celku. Tato tendence se neprojevila tak výrazně v roce předchozím, protože po liberalizaci cen v lednu 1991 došlo ke značnému nárůstu cenové hladiny, a tím i zisků podniků. Svou úlohu sehrála i nejasná budoucnost podniků v souvislosti s velkou privatizací.

Většina státních podniků výrazně zkrátila časový horizont svých rozhodovacích procesů — orientovala se na krátkodobou pozici. Soukromý sektor v tomto období i přes výrazný nárůst stále ještě přispíval k růstu HDP jen menší měrou. Vzniká a rozvíjí se především v oblasti drobného a středního podnikání, kde — jak již bylo řečeno — se ve značné míře uplatňoval daňově výhodnější režim, a tudíž jeho aktivity se ještě nemohly plně projevit v příjmech rozpočtu.

Vývoj výdajů rozpočtu Československa v letech 1989—1992

Ve výdajích rozpočtu dochází k poměrně razantnímu poklesu transferů podnikům, zejména transferů neinvestičních a zejména od roku 1991. Proti tomu působilo snížení daňového zatížení podniků, i když dynamika obou proudů je nesrovnatelná. V tomto směru vystupoval rozpočet jednoznačně restriktivně. Snížení daňového zatížení odpovídá zhruba 10 procentním bodům. Sjednocení daňového zatížení podniků provedené již v roce 1990 vykazalo pohyby oběma směry; v této souvislosti je nutné připomenout nejasnou situaci před rokem 1990, kdy v podstatě neexistovala pevná pravidla pro zdanění podniků.

V rámci snížení transferů podnikům dochází i k přeměně vnitřní struktury těchto transferů. Do roku 1990 zahrnovaly tyto dotace nepřehlednou směs „pomocí“ podnikům v nouzi. Od roku 1990 se postupně přecházelo na systém dotací účelově zaměřených především na: konverzi zbrojního průmyslu, kompenzaci dopadů vyplývajících z regulace některých maloobchodních cen (např. u energie, u městské dopravy, u nájemného).

V transferech obyvatelstvu představují nejdůležitější položku výdaje na sociální zabezpečení. V této položce se odrážejí jednak kompenzace zrušené záporné daně z obrátu, které se formou státního vyrovnávacího příspěvku po mírných úpravách (pouze vybrané skupiny domácností — s nezaopatřenými dětmi, důchodců apod.) vyplácely po celé analyzované období, jednak valorizace důchodů a dalších sociálních dávek, k nimž se přistoupilo v souvislosti s růstem cenové hladiny — viz *tabulka 3a*.

Novou položkou se staly příspěvky v nezaměstnanosti, které alespoň v počáteční fázi vůbec a na Slovensku do začátku r. 1992, kdy došlo ke sjednocení podmínek v obou republikách, byly stanoveny benevolentně. Postupně pak začaly nabývat na významu výdaje spojené s tvorbou nových pracovních míst a na rekvalifikaci.

V transferech obyvatelstvu přímo a zprostředkovaně i ve veřejné spotřebě se odráží vědomí vlády o politickém významu konsenzu obyvatelstva s transformací ekonomiky a celé společnosti. I přes relativně nepříznivý ekonomický vývoj a následně i vývoj rozpočtových příjmů byly vynaloženy značné prostředky na vybudování dostatečné sociální sítě. Jejím smyslem je zabránit výrazným propadům v životní úrovni sociálně slabých vrstev obyvatelstva.

I když reálný produkt čs. ekonomiky od roku 1989 klesá a klesají i reálné pří-

jmy obyvatelstva, nedošlo v průběhu těchto let k výraznějším sociálním konfliktům (např. velké a déle trvající stávky apod.).

Nejdůležitější část výdajů na veřejnou spotřebu představují především náklady na školství a zdravotnictví. V této souvislosti je nutné připomenout, že převažující část prostředků na služby těchto dvou odvětví se realizuje prostřednictvím rozpočtu. Úloha soukromého sektoru v této oblasti a v tomto období byla a vlastně stále je zanedbatelná. Část nárůstu však byla vyvolána všeobecným růstem cen, který zvýšil věcné náklady v těchto odvětvích, a také úpravou mezd, které zde byly tradičně nízké. Celkově lze říci, že zvýšené výdaje umožnily zachování reálné úrovně těchto veřejných služeb — viz *tabulka č. 3b*.

TABULKA č. 3a Vývoj výdajů veřejných rozpočtů

v mld. Kčs

	1989	1990	1991	1992*
<i>výdaje celkem</i>	413,1	453,3	510,7	557,1
transfery podnikům	83,7	84,1	64,6	56,8
investiční	10,7	10,6	11,0	13,7
neinvestiční	73,0	73,5	53,6	43,1
transfery domácnostem	97,0	113,8	156,2	165,5
veřejná spotřeba	232,4	255,4	289,9	334,7
investiční	33,8	36,5	45,4	63,7
neinvestiční	198,6	218,9	244,5	271,0

* odhad

pramen: Federální ministerstvo financí; Ministerstvo financí ČR

TABULKA č. 3b Vývoj výdajů veřejných rozpočtů

jako % z celkových výdajů

	1989	1990	1991	1992*
<i>výdaje celkem</i>	100	100	100	100
transfery podnikům	20,3	18,6	12,6	10,2
investiční	2,6	2,3	2,2	2,5
neinvestiční	17,7	16,2	10,5	7,7
transfery domácnostem	23,5	25,1	30,6	29,7
veřejná spotřeba	56,3	56,3	56,8	60,1
investiční	8,2	8,1	8,9	11,4
neinvestiční	48,1	48,3	47,9	48,7

* odhad

pramen: Federální ministerstvo financí; Ministerstvo financí ČR

Již v průběhu roku 1990 se objevily první soukromé školy. Přes jejich relativně vysoký nárůst mají stále ještě jen malý význam. Tyto školy získávají 90 % dotací škol státních. Hlavní proud privatizace zdravotnictví se očekává až v letošním roce.

Výdaje na státní správu prošly řadou změn. Celé analyzované období je poznamenáno přesunem kompetencí z federálních orgánů na republikové, včetně zakládání nových ministerstev a úřadů v republikách, a transformací ekonomiky (budování úřadu pro hospodářskou soutěž, pracovních úřadů, daňových úřadů, živnostenských úřadů atd.). Dále docházelo k přesunům kompetencí mezi orgány republikovými a územními při poskytování veřejných statků v oblasti zdravotnictví a školství.

K jednoznačnému poklesu došlo v případě výdajů na obranu. Souvisí to především se změnou politické situace v Evropě. V roce 1991 došlo ke krácení povinné vojenské služby z dvou let na 18 měsíců. V polovině roku 1991 opustily území Československa poslední jednotky tehdejší sovětské armády. Trend poklesu výdajů na obranu však na druhé straně poněkud brzdil růst výdajů státního rozpočtu spojených s konverzí zbrojního průmyslu. Tato situace byla obzvlášť tíživá na Slovensku, kde byla a stále je větší koncentrace zbrojního průmyslu.

Restrukturalizovaly se výdaje na bezpečnost. Celý bezpečnostní systém se měnil, měnilo se např. i postavení a zaměření tajné policie. Ve výdajích na bezpečnost se nemohla neodrazit stoupající úroveň kriminality, která souvisí jednak s otevřením hranic a jednak s liberalizací podmínek života v Československu.

Samostatnou kapitolu představují dotace do zemědělského sektoru. Zemědělství v Československu se, jak známo, provozovalo ve velkých celcích, které měly formu zemědělských družstev (většinou násilně zformovaných v padesátých letech) a státních statků. Ceny potravin byly silně dotovány a výsledná ztráta se zemědělským výrobcům kompenzovala prostřednictvím rozpočtu opět značně nepřehledným způsobem. Nízké ceny potravin vedly nevyhnutelně k určité nadvýrobě a k plýtvání.

Změny nastoupené po roce 1989, a zejména cenová liberalizace po lednu 1991 vedly k postupnému omezování spotřeby potravin a následně i zemědělské produkce se všemi negativními jevy na straně výrobců. K tomu se přidala i liberalizace zahraničního obchodu, která přispěla ke zvýšení dovozu potravin a potravinářských výrobků.

Vývoj dotací do zemědělství poznamenal i řešení restitučních nároků v zemědělství a s tím spojené rozdrobování velkých produkčních celků, vznik samostatně hospodařících zemědělců ve větším měřítku, nevyhovující strojný park a další.

V souvislosti se změnou dotačního systému vlády, který přechází od nejednotného dotování jednotlivých výrobců k systému, který ke všem výrobcům přistupuje stejně, byly v roce 1991 vytvořeny Fond tržní regulace ČR a Fond tržní regulace SR a v roce 1992 byl založen i Federální fond tržní regulace.

Smyslem fondů tržní regulace je stabilizace cen zemědělských produktů. Fondy provádějí intervenční nákupy a prodeje na vnitřním trhu, kterými se na jedné straně garantují zemědělským producentům ceny vybraných základních produktů a na straně druhé ochraňují domácí spotřebitelé před nadměrnými výkyvy cen základních potravin. Nezastupitelnou úlohu sehrává i při regulaci zahraničního obchodu s potravinami a potírání monopolních praktik producentů potravin.

Vývoj salda rozpočtu v letech 1989—1992

Výsledek (saldo) rozpočtového hospodaření a jeho financování byl v letech před rokem 1989 čistě formální záležitostí. Vývoj státního rozpočtu v tomto období je nutné posuzovat ve vzájemných souvislostech s vývojem úvěrových zdrojů a financí podniků, protože docházelo k častým přesunům prostředků mezi těmito třemi formami.

Pružné změny daňového zatížení podniků a nahrazování rozpočtového financování financováním úvěrem umožnily časté změny ve způsobu financování rozpočtových výdajů (podle momentální potřeby). Takto docházelo k tomu, že v celém období do roku 1989 byl rozpočet prakticky vždy vyrovnaný, popř. skončil s přebytkem. Formální vyrovnanost úhrnného finančního plánu umožňovala dosahovat poměrně bez problémů plánovaných výsledků; vyrovnaný státní rozpočet, resp. státní rozpočet vykazující přebytek, byl tradičně významným politickým cílem.

Tyto skutečnosti výrazně zkrusovaly jak skutečný výsledek rozpočtu, tak stav, resp. vývoj závazků a pohledávek státu — tzv. finanční aktiva a pasiva. Trend jejich vývoje byl jen částečně spjat s výsledkem rozpočtového hospodaření běžného roku, neboť odrážel i dopady různých cenových změn, které byly zúčtovávány se státním rozpočtem, a jiné majetkové a účetní operace.

Otázka způsobů financování deficitu, které by byly v souladu s ekonomickým prostředím tržní ekonomiky, vyvstala až v roce 1991. Jak již bylo řečeno, skončila rozpočtová soustava za rok 1990 přebytkem ve výši 7,1 mld. Kčs, tj. 0,9 % HDP. Z toho přebytek státních rozpočtů činil 3,8 mld. Kčs (přebytek federace 4,0 mld. Kčs, přebytek České republiky 0,2 mld. Kčs, schodek Slovenské republiky 0,5 mld. Kčs). Přebytky místních rozpočtů činily 3,4 mld. Kčs. Přebytek státních rozpočtů za rok 1990 se použil především na posílení státních finančních rezerv.

Rok 1991 skončil deficitem rozpočtu ve výši 10,4 mld. Kčs (tj. 1 % HDP), ačkoliv za první pololetí vykázal rozpočet přebytek ve výši 17,7 mld. Kčs. Svou úlohu sehrálo i relativně oddělené fungování rozpočtu federálního a rozpočtů České republiky a Slovenské republiky a jejich slabá koordinace, resp. slabý sjednocovací vliv federace na rozpočtové hospodaření Československa jako celku.

Celkový výsledek ovlivnily deficity rozpočtů republik a přebytek federace a místních rozpočtů (rozpočet České republiky – 13,6 mld. Kčs, Slovenská republika – 10,3 mld. Kčs, federální rozpočet + 6,4 mld. Kčs a místní rozpočty + 7,1 mld. Kčs).

Přebytek rozpočtu federace byl použit na kompenzaci výpadku některých příjmů republik. Touto operací se snížil schodek v České republice na 9,9 mld. Kčs a ve Slovenské republice na 6,0 mld. Kčs. Tato část výsledného deficitu republik se bude financovat z výnosů emise státních obligací.

Federální rozpočet skončil v roce 1992 schodkem 7,0 mld. Kčs. Kromě toho existuje závazek federace, který vyplývá z řešení likvidity Československé obchodní banky. Jedná se o vyčištění bilance této banky. Federální rozpočet se této operace účastnil proto, že šlo o pohledávky a závazky této banky, které vznikly v době netržního systému, kdy tato banka fungovala jako agent státu a jeho jménem.

Rozpočet České republiky vykázal schodek 1,7 mld. Kčs (resp. po započtení emise státních dluhopisů na KBV, která se uskutečnila již v průběhu r. 1992, tento schodek činil 10,4 mld. Kčs). V případě Slovenské republiky je deficit rozpočtu 7,9 mld. Kčs (resp. 12,2 mld. Kčs po zohlednění emise státních dluhopisů na KBV). Přebytek místních rozpočtů se odhaduje na 7,8 mld. Kčs.

Celkově veřejné rozpočty ČSFR v roce 1992, vyloučíme-li emise státních dluhopisů na KBV, skončily deficitem 7,8 mld. Kčs, tj. 0,8 % HDP.

Čistá zadluženost vlády zahrnuje saldo státních rozpočtů včetně místních rozpočtů, vývoj státních finančních aktiv a pasiv a vývoj mimorozpočtových fondů opět včetně místních.

Čistá zadluženost vlády u bankovního sektoru k 31. 12. 1992 činila 97,7 mld. Kčs. Její nejvýznamnější složku představuje domácí čistý úvěr vládě, tj. úvěr po vyloučení zahraničních půjček formou vládních úvěrů, emisí státních obligací umístěných u čs. bank a změny pozice místních rozpočtů.

Čistý úvěr vládě se zvýšil v období 1990—1992 z 5,9 mld. Kčs (tj. 1,0 % z objemu domácích úvěrů) na 66,3 mld. Kčs (tj. 7,6 % z objemu domácích úvěrů). Jeho vývoj byl v průběhu období nerovnoměrný, jak ukazuje *tabulka č. 4*.

Průběh čistého úvěru vládě ovlivnila v tomto období řada faktorů, které bezprostředně s běžnými hospodářskými činnostmi nesouvisely; byly výrazem postupného odstraňování deformací z předchozích let ve vztahu státu a bankovní soustavy a deformací devizového kurzu.

	1989 31. 12.	1990 31. 12.	1991 31. 12.	1992* 31. 12.
(I) domácí úvěry	583,6	640,2	749,1	878,8
(II) čistý úvěr vládě	5,9	54,2	36,8	66,3
(II) jako procento z (I)	1,0	8,5	4,9	7,5

* předběžné údaje

pramen: Měnový přehled, Praha, SBČS.

Vysoký přírůstek čisté zadluženosti ústřední vlády v roce 1990 byl výsledkem operací se státními aktivy a pasivy. Jednalo se především o převzetí vládních úvěrů do majetku federace, řešení dopadů rozsáhlých kurzovních změn a přechodu obchodu s bývalými zeměmi RVHP v převoditelných rublech na obchod ve volně směnitelných měnách. Byly to především tyto operace, které vedly ke zvýšení čistého zadlužení vlády. Ve srovnání s nimi měl dosažený přebytek běžného rozpočtu jen malou váhu.

V roce 1991 se čistý úvěr vládě snížil především vlivem přijatých půjček od mezinárodních institucí — SB, ES, od zemí G 24 atd. Obdobně působil přepočtení rublových závazků a pohledávek na dolarové. Protisměrně působil schodek rozpočtu v letech 1991.

V průběhu roku 1992 obě republiky poprvé emitovaly státní dluhopisy ve výši 13 mld. Kčs. Jejich výnos byl určen na financování státní komplexní bytové výstavby (KBV). Od února tohoto roku emitovala všechna tři ministerstva financí pokladniční poukázky. V roce 1992 na vývoj čistého úvěru vládě již nepůsobily nestandardní operace se státními finančními aktivy a pasivy (s výjimkou převzetí závazků ČSOB Ministerstvy financí ČR a SR ke konci roku). Byl ovlivněn především běžnými hospodářskými činnostmi a deficitem z roku 1991.

V roce 1992 nabyl platnosti zákon o Státní bance československé, který upravil způsoby financování schodku rozpočtu. Od února již nebylo možné přímé úvěrování rozpočtu centrální bankou s výjimkou technického překlenovacího úvěru, který nesměl přesáhnout 5 % příjmů rozpočtu v daném roce.

Rok 1992 je tak prvním rokem, kdy se v Československu stala vláda účastníkem jak peněžního, tak i kapitálového trhu.

V tomto roce uskutečnila všechna tři ministerstva financí celkem 41 emisí pokladničních poukázek (viz Příloha zde na konci příspěvku). Rozsah emisí byl od 1 mld. Kčs po 11 mld. Kčs. Doba splatnosti se pohybovala od 5 dnů do 91 dnů. Převážná část emisí se realizovala tzv. americkou aukcí, devět emisí odkoupila přímo centrální banka za dohodnutou cenu. Ve srovnání s úrokovými sazbami na mezibankovním trhu vykazovaly úrokové sazby emisí pokladničních poukázek v průběhu roku mnohem vyšší rozpětí, přičemž oscillovaly pod i nad úroveň těchto úrokových sazeb. Úrokové sazby na mezibankovním trhu se pohybovaly v rozmezí od 11,92 % do 11,05 %.

Emise federálních a českých pokladničních poukázek probíhaly bez problémů; vždy se uspělo v umístění celého objemu. Obtíže se objevily v závěru roku v případě slovenských emisí, a to i přes relativně vysoký nabízený úrok. Tyto obtíže byly způsobeny nedostatkem zdrojů slovenských bank (nižší míra úspor obyvatel na Slovensku) a nezájmem českých bank investovat na Slovensku. Jedna aukce na Slovensku byla pro nezájem zrušena.

Emise pokladničních poukázek v Československu probíhaly v podmínkách, kdy peněžní trh byl prakticky ve svých počátcích. Počet účastníků byl malý, tvořily jej zejména banky a dvě pojišťovny.

K obdobné situaci jako při umístění emise pokladničních poukázek došlo i u emise státních obligací republik. Obtíže s jejich prodejem se projevíly pouze na Slovensku.

V České republice se emitovaly státní dluhopisy v celkové nominální hodnotě 8,7 mld. Kčs, a to ve dvou emisích (květen, srpen) se splatností 2 a 3 roky. Nabídnutý úrok činil 15 %. Výsledné úrokové zatížení bylo nižší než předpokládané. Slovenská emise státních dluhopisů ve výši 4,3 mld. Kčs byla rozdělena do tří částí (květen, červenec a září) se splatností 5 let. V tomto případě činil nabídnutý úrok 8 %. Výnosy z emisí státních obligací se použily v obou republikách na financování komplexní bytové výstavby.

Závěr

Ve všech ekonomikách došlo v souvislosti s uplatněním ekonomické reformy k poklesu ekonomického výkonu, ke zvýšení cenové hladiny, ke vzniku či prohloubení nezaměstnanosti a ke zvýšení zahraničního dluhu. Ani Československo se těmito negativním jevům nevyhnulo a patrně ani vyhnout nemohlo. Je však zřejmé, že tyto jevy nenabýly takové intenzity jako u jiných transformujících se ekonomik.

Hodnocení samotné fiskální politiky a v jejím rámci úlohy rozpočtu je obtížné. Opatření fiskální politiky se realizovala v kontextu s opatřeními měnové politiky a politiky hospodářské. Oddělit vliv jedné z nich na ekonomický vývoj je nemožné. Hodnocení na základě vývoje podílu rozpočtových příjmů na makroekonomických agregátech typu hrubého domácího produktu je podmíněné. Ostatně i ve vyspělých ekonomikách nevykazuje tato relace jednoznačnou tendenci.

Je však nesporné, že změny, které rozpočet v analyzovaném období podstoupil, byly orientované na jeho přibližování se funkcím obvyklým ve vyspělých ekonomikách. Stejně tak je zřejmé, že mnohé změny je třeba ještě uskutečnit. Je možné diskutovat o tom, zda rozpočet byl, či nebyl nadměrně restriktivní, zda snižování daňové kvóty bylo dostatečné, či zda mohlo být razantnější.

Avšak velikost rozpočtu a rozsah veřejného sektoru nejsou konečnými cíli, tedy cíli, které existují samy o sobě. Jsou vždy jen jedním z nástrojů, které má vláda k dispozici na dosažení životaschopné a prosperující ekonomiky; nástrojem, který lze používat nejen vzhledem ke konečnému cíli, nýbrž také vzhledem k možnostem a omezením, které v každém momentu existují. Omezení vyplývají z minulého vývoje. Možnosti jsou pak ovlivněny mj. schopnostmi těch, kteří rozhodují, včetně jejich schopností přesvědčit ostatní o správnosti nastoupené cesty.

Rozpočet na jedné straně sice žádné nové prostředky nevytváří — nenávratně je odebrává těm, kteří se na jejich tvorbě podíleli —, na straně druhé však soustředění prostředků v rozpočtu umožňuje, aby stát uspokojoval ty potřeby, které jeho obyvatelé nemohou uspokojovat soukromou cestou nebo mohou, ale jen s nižší efektivností než stát. Protože tedy rozpočet hospodaří s „cizími“ prostředky, obecně se považuje za žádoucí, aby byl jeho objem co možná nejmenší, aby tudíž stát jeho prostřednictvím přerozděloval minimálně.

Tendence k minimálnímu rozpočtu se s větší či menší intenzitou projevuje v mnoha vyspělých zemích. Samotná velikost rozpočtu v konkrétní zemi ovšem závisí na mnoha faktorech (od významu, který se připisuje možnostem fiskální politiky ovlivňovat ekonomický výkon, až po faktory historické), které mohou působit i protichůdně. V důsledku toho se tato tendence neprosazuje vždy přímočaře.

„Správná“ velikost rozpočtu se obtížně hledá i ve standardních ekonomikách. Očekávat shodu v transformující se ekonomice by bylo iluzorní. Tento závěr stejnou měrou platí i o míře restriktivního působení rozpočtu na ekonomický vývoj.

PŘÍLOHA

TABULKA č. 5a Emise pokladničních poukázek — FMF

v mld. Kčs

	datum	vydáno	prodáno	splatnost (ve dnech)	průměrný úrok
1.	20. 2.	3,0	3,0	29	12,66
2.	25. 3.	1,5	1,5	14	9,60*
3.	15. 4.	3,2	3,2	30	8,70
4.	18. 5.	2,0	2,0	28	8,79
5.	16. 6.	6,0	6,0	28	6,59
6.	14. 7.	6,0	6,0	66	8,64
7.	21. 9.	6,2	6,2	25	7,16
8.	19. 10.	6,5	6,5	25	9,95
9.	16. 11.	4,0	4,0	45	12,00
10.	13. 11.	6,0	6,0	28	10,94
11.	11. 12.	4,5	4,5	17	12,09

* zakoupeno SBČS za dohodnutou cenu
pramen: Federální ministerstvo financí

TABULKA č. 5b Emise pokladničních poukázek — MF ČR

v mld. Kčs

	datum	vydáno	prodáno	splatnost (ve dnech)	průměrný úrok
1.	20. 2.	10,0	10,0	29	10,70
2.	19. 3.	11,0	11,0	57	9,60
3.	15. 5.	11,0	11,0	34	8,99
4.	18. 6.	6,0	6,0	91	8,30
5.	17. 9.	5,0	5,0	91	9,75
6.	17. 12.	5,64	5,64	29	8,95
7.	18. 12.	2,0	2,0	5	9,00*

* zakoupeno SBČS za dohodnutou cenu
pramen: Federální ministerstvo financí

TABULKA č. 5c Emise pokladničních poukázek — MF SR

v mld. Kčs

	datum	vydáno	prodáno	splatnost (ve dnech)	průměrný úrok
1.	8. 4.	1,0	1,0	5	9,60*
2.	13. 4.	1,1	1,1	30	9,15
3.	29. 4.	3,0	3,0	29	7,07
4.	14. 5.	2,0	2,0	29	8,88
5.	1. 6.	2,5	2,5	30	6,11
6.	12. 6.	3,0	3,0	28	8,25
7.	10. 7.	3,0	3,0	5	8,25*
8.	15. 7.	3,5	3,5	28	9,72
9.	20. 7.	2,5	2,5	30	10,37

	datum	vydáno	prodáno	splatnost (ve dnech)	průměrný úrok
10.	13. 8.	3,5	3,5	29	11,00*
11.	20. 8.	2,3	2,3	29	10,72
12.	26. 8.	2,0	2,0	13	10,72*
13.	12. 9.	3,0	3,0	30	10,44
14.	22. 9.	2,5	2,5	30	11,00*
15.	5. 10.	2,0	2,0	30	10,81
16.	16. 10.	3,0	3,0	31	11,00
17.	23. 10.	2,5	2,5	31	11,00
18.	5. 11.	2,0	2,0	29	11,00*
19.	18. 11.	3,0	2,3	30	11,50
20.	25. 11.	4,5	3,65	28	12,50
21.	7. 12.	2,0	—		zrušeno
22.	15. 12.	6,0	1,87	29	16,50
23.	21. 12.	4,0	3,3	10	15,74
24.	23. 12.	5,0	3,06	30	16,50*

* zakoupeno SBČS za dohodnutou cenu
pramen: Federální ministerstvo financí

LITERATURA

Interní materiály Federálního ministerstva financí.

Návrh státního závěrečného účtu federace a souhrnu státních závěrečných účtů ČSFR za rok 1989, 1990, 1991, 1992.

Návrh státního rozpočtu federace na rok 1990, 1991, 1992 a přehled o souhrnu veřejných rozpočtů ČSFR na rok 1990, 1991, 1992.

Zpráva o plnění státního rozpočtu federace a souhrnu státních rozpočtů za jednotlivá čtvrtletí r. 1991 a 1992.

SUMMARY

The Czechoslovak Budget Reform

Milena HORČICOVÁ, Deputy Director, Věra KAMENÍČKOVÁ, Senior Economist, Drahomira VAŠKOVÁ, Senior Economist — Financial Department of the Ministry of Finance

This article is a part of a paper held at the conference „Public Sector Reform“, February 19.—21. 1993 in Řež organized by the Institute for EastWest Studies.

It summarizes the changes in the budget in the period 1989—1992.

The introduction deals with the main reform steps and there impacts on the budget. The particular changes in the budget are described in the first part. The revenue development changes in taxation of individuals and corporations are subject of the second part. The third part deals with expenditure development especially with the changes in their structure. The budget balance in the analysed period is described in the fourth part as well as the state financial assets and liabilities. The ways of the deficit financing are described here, too. The conclusion aims to evaluate the budget changes from the aspects of the overall economic performance of Czechoslovakia.